

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการบริหารงานเป็นหมวดหมู่อยู่ 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานอาคารสถานที่ งานธุรการและการเงิน และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งในงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนี้มีโครงการสมาคมผู้ปกครองและครูที่โรงเรียนควรดำเนินการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การศึกษาให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยการนำความช่วยเหลือเหลือจากชุมชน เข้ามาสู่โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2526 : 15,287)

ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ความหมายของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525 : 223) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหมายถึง กระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน และประชาชน เข้าใจการดำเนินงานและความต้องการของโรงเรียน ในขณะเดียวกันก็จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ทางการศึกษา ผู้ปกครองและผู้เสียภาษีอื่น ๆ ตัดสินใจถูกต้องว่าต้องการให้โรงเรียนพัฒนาเด็กอย่างไร

ความมุ่งหมายในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ซิมซัน (Sumption, 1966 : 104) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือการส่งเสริมให้ประชาชน เข้ามามีบทบาทในการวางแผนเป้าหมายของการศึกษาและการพัฒนาการเรียนการสอน และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525 : 244-245) กล่าวว่า เพื่อหาทางให้ประชาชน เข้ามาร่วมช่วยเหลือ เกื้อกูลกิจการทางการศึกษาทั้งทางด้านการเงิน วัสดุ แรงงาน และกำลังใจ และเพื่อส่งเสริมให้ครูกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของ

การเรียนการสอนทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน สอดคล้องกับที่ ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ (2525 : 131) กล่าวว่าเพื่อทราบพื้นฐานที่แท้จริงของนักเรียนจากผู้ปกครอง เพื่อจะได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของนักเรียน และเพื่อให้ประชาชนหันมาสนใจและช่วยเหลือโรงเรียนทั้งทางด้านการบริหารและทุนทรัพย์

วิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สุพิชญา อีระกุล (2522 : 54-59) ได้เสนอแนะวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า ควรมีการจัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยเผยแพร่กิจการทางสื่อมวลชน หรือจัดทำวารสาร หนังสือพิมพ์ โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมประเภทที่นำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน นำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ วิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525 : 227-229) ได้เสนอวิธีการนำโรงเรียนออกสู่ชุมชนโดยเสนอรายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน สนับสนุนให้ครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองด้วยตนเอง การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เช่น ไปฟังเทศน์ที่วัด ไปชมการทำไร่ ชมโรงงาน นำลูกเสือ ยุวกาชาด ออกไปบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เป็นต้น การนำชุมชนมาสู่โรงเรียนโดยการเชิญผู้ปกครองนักเรียนที่มีความเชี่ยวชาญเป็นวิทยากรให้ความรู้ วิธีการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนี้ที่ควรปฏิบัติ ได้แก่ การจัดงานนิทรรศการต่าง ๆ จัดการแสดงละคร การแข่งขันกีฬา และเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู จัดตั้งคณะกรรมการศึกษา สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น สนานจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (ม.ป.ป., 9-13) ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่จะช่วยให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนประการหนึ่งคือ มีกลไกที่จะให้เกิดความร่วมมือ เช่น สมาคมผู้ปกครองและครู ที่ประกอบด้วยครูกับผู้ปกครองที่จะร่วมมือวางแผน ปฏิบัติงานและประเมินผลตามบทบาทหน้าที่ที่ร่วมกันกำหนด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์คือไป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

ภิญโญ สาธร (2526 : 315) กล่าวว่า ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมและตั้งอยู่ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนควรเป็นของประชาชน จัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้เห็นและความร่วมมือของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญ เนื่องจากทำให้ประชาชนได้ทราบเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นการสร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ และความนิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

ซัมซัน และยอนเน (Sumption and Yvonne, 1966 : 49-55) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาไว้ว่า คือ การที่ประชาชนโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ร่วมมือ และตัดสินใจในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย นโยบายและแผนการจัดการ เรียนการสอนของโรงเรียนอย่าง เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา

ซัมซัน และยอนเน (Sumption and Yvonne, เรื่องเดียวกัน, 62-72) กล่าวว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโรงเรียน โดยการสนับสนุนด้านความคิดเห็น ตัดสินใจ สละแรงงานและเวลาให้โรงเรียนในการวางแผน การกำหนดนโยบาย คิดค่อสื่อสารระหว่างบ้านกับโรงเรียน แก้ปัญหา พัฒนา สนับสนุนด้านการเงิน และประเมินผลการทำงาน และกล่าวถึง การมีส่วนร่วมอย่าง เป็นทางการ คือการมีส่วนร่วมโดยมีกฎหมาย ระเบียบประเพณี และข้อตกลงร่วมกันรองรับ การมีส่วนร่วมอย่าง เป็นทางการโดยมีปัจเจกบุคคล ได้รับ เลือกตั้ง เป็นตัวแทนและเกี่ยวข้องโดยตรง ส่วนการมีส่วนร่วมอย่าง เป็นทางการโดยกลุ่มบุคคลได้แก่ สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมวิชาชีพ สำหรับการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ คือการมีส่วนร่วมโดยอิสระ มีส่วนร่วมโดยไม่มีกฎหมาย ระเบียบประเพณี และข้อตกลงรองรับ การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการโดยปัจเจกบุคคล คือ การเกี่ยวข้องเฉพาะคราว เช่น ในฐานะของผู้ชำนาญพิเศษในสาขาอาชีพ เป็นต้น ส่วนการมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการโดยกลุ่มบุคคล เป็นการรวมกลุ่มผู้ที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เฉพาะคราว ไม่ต่อเนื่อง เช่นกลุ่มผู้สนใจในการกีฬาของโรงเรียน

จากความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา จะเห็นได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นอย่างมาก โดยองค์กรนี้เป็นเสมือนตัวแทนของความ เป็นมา ความสำคัญและการปฏิบัติงานของ แนวเหตุผลทั้งสองประการที่กล่าวมา และสิ่งสำคัญก็คือ มีความมุ่งหมายที่สอดคล้องกันและตรงกับบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในอันที่จะฉานวยประโยชน์ทุก ๆ ทางให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ผลอย่างสมบูรณ์

ความหมายของสมาคมผู้ปกครองและครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 286) กล่าวว่าสมาคมผู้ปกครองและครู หมายถึงองค์กรนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เพื่อส่งเสริมการศึกษาของโรงเรียน

สัมพันธ์ ทองสมัคร (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2529 : 2) กล่าวว่าสมาคมผู้ปกครองและครู คือ เครื่องมืออันสำคัญที่จะช่วยเสริมงานของสถานศึกษาช่วยจัดข้อจำกัดต่าง ๆ ให้หมดไป สมาคมผู้ปกครองและครูเป็นช่องทางอันสำคัญที่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

สวัสดิ์ ชัยโอภาส (2519 : 8) ได้ให้ความหมายของสมาคมผู้ปกครองและครูไว้ว่าสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นองค์กรนิติบุคคลซึ่งมีวิธิตำเนินการส่งเสริมการศึกษารูปแบบหนึ่ง องค์กรนิติบุคคลนี้ประกอบด้วยกลุ่มผู้สมัครใจมาร่วมกันช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับภัยและสิ่งแวดล้อมในสังคมที่มีอิทธิพลคือนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนในความรับผิดชอบของตนมีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางภูมิปัญญาและคุณลักษณะทางพฤติกรรม แรงศรัทธาที่มีต่อหลักการดังกล่าวเป็นสิ่งจูงใจให้มาร่วมมือกันจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น เพื่อดำเนินงานโดยยึดปรัชญาว่า "เราจะร่วมมือกันกำลังความคิด เห็น เพื่อความเจริญก้าวหน้าของลูกหลาน" และจากปรัชญานี้ก็จะร่วมกันคิดหาเงินเข้าสมาคมโดยไม่ใช้วิธีเรียกรายเงินจากสมาชิก สมาคมผู้ปกครองและครู เป็นองค์กรอิสระมิใช่เป็นองค์กรของโรงเรียน การดำเนินงานเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยโดยค้ำประกันว่า อำนาจในการดำเนินงานตามหลักการและวัตถุประสงค์ของสมาคม เป็นของผู้ปกครองและครูที่เป็นสมาชิกของสมาคม และต้องมาจากการมอบหมายของมวลสมาชิก คณะกรรมการบริหารสมาคมต้องยึดเสียงของมวลสมาชิกเป็นหลัก

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers, 1957 : 74) ระบุว่า สมาคมผู้ปกครองและครู เป็นหน่วยงานที่สอดคล้องดูแลกลุ่มผู้ปกครองและครูต่าง ๆ โดยการจัดให้กลุ่มต่าง ๆ มาพบกันเพื่อปรึกษาและตัดสินใจเลือกโครงการหรือวิธีการดำเนินงานของสมาคม เพื่อให้สมาคมพัฒนาขึ้น และกล่าวถึงสมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเยาวชน ทั้งนี้เนื่องจากสมาคมเป็นที่รวบรวมความคิดของบ้านและโรงเรียนโดยทำหน้าที่เป็นตัวประสานงานระหว่างบ้านและโรงเรียน

ตั้งที่ได้กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า สมาคมผู้ปกครองและครู หมายถึง กลุ่มบุคคลที่ประกอบขึ้นจากผู้ปกครองและครูภายในโรงเรียน เข้าร่วมมือกันจัดตั้ง เป็น องค์การภายใต้กฎหมาย มีความเป็นอิสระ เพื่อดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนาที่จะส่งเสริมสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์และสังคมให้เกิดแก่นักเรียน เป็นอันดับแรก และช่วยอำนวยความสะดวกแก่โรงเรียนในองค์ประกอบที่มีผลต่อนักเรียนทุก ๆ ด้าน

หลักการและวัตถุประสงค์ของสมาคมผู้ปกครองและครู

ชด ไกรดิษฐ์ (2518 : 10-11) กล่าวถึง หลักการจัดสมาคมผู้ปกครองและครู หอสรุปได้ดังนี้

1. ดำเนินงาน เพื่อรู้จัก เด็ก ให้ดีขึ้นด้วยการศึกษาเด็กและศึกษาบิดามารดา
2. สมาคมผู้ปกครองและครูไม่จำเป็นต้องมีแผนตายตัว แต่ควรมีแนวทางการดำเนินงานที่ยืดหยุ่นตามความเหมาะสมกับลักษณะของโรงเรียน
3. สมาคมผู้ปกครองและครูควรดำเนินงานตามแผนและภารกิจที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั่วไปของการให้สวัสดิการแก่เด็ก เช่น การจัดวัสดุอุปกรณ์การศึกษาให้แก่เด็ก จัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามแต่กรณี และเป็นศูนย์ประสานงานการจัดบริการที่เกี่ยวกับเด็ก อันได้แก่ การบริการส่งเคราะห์แก่เด็กยากจน เด็กเรียนดี บริการแนะแนว บริการอาหารกลางวันและบริการสุขภาพ เป็นต้น โดยแบ่งออกเป็นฝ่าย ๆ เพื่อกระจายงานให้ทุกคนได้มีส่วนรับผิดชอบร่วมกัน
4. สมาคมผู้ปกครองและครู เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนรับผิดชอบร่วมกันในสวัสดิภาพของบ้าน โรงเรียนและชุมชน ความเจริญก้าวหน้าของผลงานย่อมหมายถึง ความเจริญในการพัฒนาตัวเองของสมาชิก
5. การจัดตั้งสมาคมควรอยู่ในรูปของอาสาสมัคร ไม่เป็นการบีบบังคับผู้ใดและทำด้วยใจศรัทธา

กลิคแมน และ เอสโนซิโต (Gliekman and Esnosito อ้างถึงใน ไทเซอร์ย์ ทอทุน 2526 : 26) ได้กล่าวถึงหลักการที่ทำให้สมาคมผู้ปกครองและครูมีความมั่นคงไว้ 7 ประการคือ

1. มีการร่วมกันวางแผนงานโดยผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร ในคอนต้นมีการศึกษากล่าวคือ ตัวแทนของทุกกลุ่ม เข้าร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น เสนอต่อสมาคม เมื่อมีความเห็นสอดคล้องกันก็ร่างเป็นโครงการขึ้น

2. มีการประชุม เป็นประจำทุกเดือน เพื่อขอความเห็นและทำความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกัน

3. ครูและผู้บริหารมีส่วนร่วมด้วย อย่างน้อยมีจำนวนครูสามในสี่เข้าร่วมและมีจำนวนผู้ปกครองเป็นสมาชิกมาก เช่น เดียวกัน สมาคมบางแห่งประสบปัญหาในเรื่องนี้ ดังนั้น การนำผู้ปกครองเข้ามาร่วมในครั้งแรกอาจใช้วิธีการ เยี่ยมชั้น เรียนหลังจากประชุม จะทำให้ผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นที่จะเห็น เด็กของตน เข้าร่วมกิจกรรมและยังได้รับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ภายในชั้นเรียนด้วย

4. จัดเตรียมสถานที่ประชุมให้เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศที่ดี ให้ความรู้สึกที่เป็นกันเอง จัดบริการน้ำดื่มและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าประชุม นอกจากนี้ควรจะดึงหัวข้อของการประชุมแต่ละครั้งที่น่าสนใจ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าประชุมต้องการรับข้อมูลในการประชุมแต่ละครั้งด้วยความตั้งใจ

5. สมาคมต้องสนับสนุนและให้ความร่วมมืออย่างจริงจังคือโครงการอื่น ๆ ที่จัดตั้งขึ้น เช่น การจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การศึกษาเบื้องต้น ศิลปะ งานฝีมือ ทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้ปกครอง การจัดสรรเงินและการสนับสนุนของท้องถิ่นต่อโรงเรียน และเรื่องอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้อง

6. ผู้ปกครองทั้งบิดาและมารดาเข้าร่วมกิจกรรม ส่วนใหญ่พบว่า มีแค่มารดาเข้าร่วมกิจกรรม เช่น ชุมนุมแม่ และการพบปะแม่ประจำชั้นเรียน ทำให้บิดาไม่มีโอกาสเข้าร่วม ดังนั้นสมาคมควรคำนึงถึง เรื่องเหล่านี้เพื่อกระตุ้นและให้กำลังใจบิดาได้เข้าร่วมกิจกรรมการประชุมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นด้วย

7. สมาคมผู้ปกครองและครู มีหน้าที่ให้คำแนะนำต่อโรงเรียน ซึ่งจำเป็นจะต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความกระจ่างชัดในการนำไปปฏิบัติ มิฉะนั้นคำแนะนำอาจสร้างปัญหาและความยุ่งยากให้แก่โรงเรียนได้

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers, 1957 : 29-33) ได้ระบุถึงองค์ประกอบที่สำคัญของสมาคมผู้ปกครองและครู สรุปได้ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ในสมาคมประกอบด้วย นายกสมาคมทำหน้าที่เป็นหัวหน้า มีเลขานุการ มีคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นแบ่งเป็นฝ่าย ๆ เกี่ยวกับการเงินและการจัดงบประมาณ การจัดการประชุม การประชาสัมพันธ์ การออกวารสารของสมาคมผู้ปกครองและครู คู่มือผู้ปกครองที่เกี่ยวกับความรู้ในงานหน้าที่และกิจการของคณะกรรมการ ทั้งยังมีงบประมาณและทรัพย์สินของสมาคมอยู่ด้วย

2. ต้องมีสถานที่ ห้องที่จะใช้เป็นที่จัดประชุมของคณะกรรมการสมาคมและเป็นสถานที่ที่ครูและผู้ปกครองของนักเรียนใช้ประชุมพบปะกัน

3. การดำเนินงานด้านการบริหารของคณะกรรมการ จะปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล ตามกฎระเบียบ นโยบายของสมาคม และเป็นผู้วางแผนงานโครงการต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นของการทำงานของคณะกรรมการ เพื่อปรับปรุงสมาคม และต้องให้ความร่วมมือแก่สมาคมแห่งอื่น ๆ หรือสมาคมสายงานอื่น ๆ

4. สมาชิกในสมาคมควรประกอบด้วยครูและผู้ปกครอง และสมาชิกมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น เสนอแนะต่อการทำงานของคณะกรรมการ ในงานที่จะอำนวยความสะดวกประโยชน์ที่เกิดแก่นักเรียน และสมาชิกของสมาคมที่เป็นครู จะต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบงานกับสมาคมโดยช่วยเหลือให้กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยดี

5. สมาคมควรจัดการประชุม เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางนำมาพัฒนาสมาคมให้ดำเนินงานได้ดี โดยทั่วไปควรประชุมเดือนละ 1 ครั้ง

6. กิจกรรมและโครงการที่สำคัญของสมาคม คณะกรรมการและสมาชิกเข้าร่วมปฏิบัติกับทางโรงเรียน เพื่อให้ได้สัมผัสกับความเป็นจริงในการจัดโครงการซึ่งถือเป็นหน้าที่พิเศษ เช่น ช่วยบริการจัดอาหารกลางวันแก่นักเรียน ช่วยบริการด้านสุขภาพ ห้องสมุด เป็นต้น

เชื้อ สาริมาน (2524 : 21) ประไพรัตน์ โมราณ (2515 : 48-49) กระทรวงศึกษาธิการ (2514 : 157-158) และภิญโญ สาธร (2516 : 250) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสมาคมผู้ปกครองและครูไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองและครูในการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน
 2. เพื่อช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาให้แก่ทางโรงเรียน หรืออาจจะเป็นการช่วยด้านกำลังก็ได้
 3. เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้ปกครองมีความสนใจคํงงานของโรงเรียน การสอนของครูและการเรียนของนักเรียน
 4. เพื่อส่งเสริมสวัสดิการของนักเรียนในโรงเรียน หมายถึง การจัดให้นักเรียนได้มีความพร้อมในทางกายและจิตใจ เพื่อรับการสั่งสอนอบรมของครูได้เต็มที่
 5. เพื่อให้ประสบการณ์ในด้านการศึกษาแก่ผู้ปกครอง ซึ่งจะ เป็นหนทางในการร่วมมือกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดในการสั่งสอนอบรมนักเรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา
- ทวี ทิมข่า (2530 : 91-92) กล่าวถึงความมุ่งหมายและสาระสำคัญของสมาคมผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Parents Teachers Association) ว่า สมาคมผู้ปกครองและครู จัดตั้งขึ้นไม่ใช่เพื่อการเมือง การค้าหรือเพื่ออย่างใดทั้งสิ้น แต่ทำไปเพื่อบ้าน โรงเรียน ชุมชนและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก วัตถุประสงค์โดยตรงของสมาคมคือ

1. เพื่อส่งเสริมสวัสดิการของเด็กทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชน
2. ยกมาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ภายในบ้านให้สูงขึ้น
3. เพื่อจัดให้มีกฎหมายที่เพียงพอแก่การดูแลและปกป้อง เด็กและเยาวชน
4. เพื่อความสัมพันธ์ระหว่างบ้านและโรงเรียน ครูและผู้ปกครองประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ความรู้ที่ดีแก่เด็ก
5. ก่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในอันที่จะพัฒนาเด็กให้มีความสมบูรณ์ในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

ม.ล.ทวีปัญญา เกษมสันต์ (2527:30-31) สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ (2519 : 19-20) สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนราชวินิตมัธยม (2523 : 6) สมาคมผู้ปกครองและครูเซนต์คาเบรียล (2531 : 2) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของสมาคมผู้ปกครองและครู สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นและ
ประสบการณ์ระหว่างครูและผู้บริหาร อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมมาตรฐานการ
ศึกษา ศิลปกรรม วัฒนธรรมและสวัสดิภาพของนักเรียน

2. ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการศึกษาของนักเรียน การแก้ปัญหาเกี่ยวกับ
นักเรียน ตลอดจนการอบรมนักเรียนให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น

3. ส่งเสริมและสนับสนุนสวัสดิการของนักเรียน ครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน
กรรมการบริหารสมาคมและสมาชิก

4. ให้ผู้บริหารและสมาชิกมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน

5. ทหาทางส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาและความเจริญก้าวหน้าทุกด้านของโรงเรียน

6. ร่วมมือและประสานงานกับองค์การ สมาคม มูลนิธิ คณะบุคคล ส่วนราชการ
และบุคคลทั่วไปในการส่งเสริมประโยชน์ทางการศึกษา การศาสนา วัฒนธรรมอันดีงามของชาติ
สาธารณกุศล สาธารณประโยชน์และการสังคมสงเคราะห์

7. เพื่อที่จะให้สมาคมได้ดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการศึกษาโดยตรง
ตามครรลองประชาธิปไตย สมาคมจะไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง ไม่ขึ้นกับนิกายศาสนาใด ไม่เป็น
การค้าและไม่ดำเนินการสิ่งใดที่จะขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีงาม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 282) กล่าวถึง งาน
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ข้อ 6.2 โครงการสมาคมหรือมูลนิธิในโรงเรียน
หัวข้อที่ 5 การวางแผน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ของสมาคมผู้บริหารและครูไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้บุคคลในชุมชนที่มีความสนใจ มีความรู้และความสามารถ เข้าร่วมในการ
จัดการศึกษา

2. เพื่อแสวงหาวัสดุอุปกรณ์ นวัตกรรมทางการศึกษาและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามา
ใช้ประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียน

3. เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

4. เพื่อนำผลประโยชน์ที่ได้จากสมาคมมาช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนและจัดซื้อ
อุปกรณ์ที่จำเป็นมาบริการในโรงเรียน

5. เป็นการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

จากที่กล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า สมาคมผู้ปกครองและครูตั้งขึ้นจากความร่วมมือของผู้ปกครองและครูที่พร้อมจะปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนานักเรียนให้ได้รับการศึกษาที่ดี โดยร่วมมือกับทางโรงเรียน มีการดำเนินงานตามวิถีทางประชาธิปไตย และมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ปกครองและครูมีความสัมพันธ์ ความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกัน มีความเสียสละในสิ่งที่จะเกิดประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน

ประโยชน์ของสมาคมผู้ปกครองและครู

ประโยชน์ของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนโดยทั่วไป ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพัฒนาการศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นนั้น มีดังนี้

ชด โกรทิมชฺร์ (2518 : 10-11) กล่าวว่า การดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครู ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้น เสริมสร้างคุณลักษณะทางพฤติกรรมที่ดีของผู้บริหาร ครู นักการภารโรง ในการแสดงออกเหมาะสมตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ทำให้มีแหล่งบริการส่งเสริมสวัสดิการและบำรุงขวัญแก่บุคลากรในโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โรงเรียนได้รับเครื่องใช้และอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคารสถานที่และยานพาหนะ ซึ่งโรงเรียนไม่สามารถจะจัดซื้อด้วยเงินของทางราชการหรือเงินของทางราชการมีไม่เพียงพอ ช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนได้รับความสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เนื่องจากมีสมาคมผู้ปกครองและครูช่วยประสานการดำเนินงานระหว่างบ้านกับโรงเรียน และช่วยประสานงานในการนำวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ มาให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526 : 282) กล่าวว่า สมาคมฯ ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในโรงเรียนอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน

สาหร่าย แดงนาวา (2526 : 59) กล่าวว่า สมาคมผู้ปกครองและครูจะเชื่อมโยงให้ผู้ปกครองและครูได้พบปะสังสรรค์กัน ครูได้ทราบสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมากขึ้นและผู้ปกครองก็ได้ทราบเรื่องการเรียนและความประพฤติของนักเรียน ทั้งสองฝ่ายมีโอกาสได้ร่วมมือกันพัฒนานักเรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับที่ อีระวัลย์

สวรยาธิปัตย์ (2524 : 58) และ วิริยะ ชุลวิริยะ (2505 : 48-49) กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการพบปะกันระหว่างครูและผู้ปกครองว่า เป็นการเข้าใจให้ผู้ปกครองและครูมีความกระตือรือร้นในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ดีให้นักเรียน จะช่วยให้การวัดผลของครูมีผลลายน้อยลง นักเรียนจะรู้สึกปลอดภัยอบอุ่นมากขึ้นและ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เข้าใจในนโยบายของสมาคมได้ดีที่สุด

ทวี ทิมขำ (2530 : 92-93) กล่าวถึง คุณค่าที่ได้รับจากสมาคมผู้ปกครองและครู ซึ่งเกิดจากความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนไว้ว่า

1. ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันจากการที่ได้ทำงานร่วมกัน ทำให้ครูและผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจกันดียิ่งขึ้น รวมทั้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับงานการบริหารโรงเรียนก็จะได้ร่วมมือกัน จัดวางนโยบายของโรงเรียน ส่งเสริมและช่วยจัดหาอุปกรณ์การสอนและอื่น ๆ เพื่อช่วยในการให้การศึกษาแก่เด็ก การที่ได้ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้การเข้าใจผิดระหว่างบ้านและโรงเรียน ซึ่งเคยเกิดขึ้นบ่อย ๆ ในครั้งก่อน ๆ นั้นลดน้อยลง กลับจะได้ร่วมมือกันพัฒนาการจัดการศึกษาแก่เด็กให้ได้ผลสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. มีจุดมุ่งหวังร่วมกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน สมาชิกของสมาคมผู้ปกครองและครู มีจุดมุ่งหวังอันสำคัญก็คือ ตัวเด็ก เพราะต้องการจะให้เด็กทุกคนมีคุณค่า จึงต้องร่วมมือกันเพื่อแก้ปัญหานี้ โดยเฉพาะครูมีส่วนรู้เห็นความแตกต่างระหว่างเด็กแต่ละคนมากกว่าพ่อแม่ผู้ปกครอง ฉะนั้นครูจึงเป็นผู้ที่สมควรจะให้ความช่วยเหลือแก่เด็กแต่ละคนตามความจำเป็นนั้น ๆ
3. ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้ปกครองได้รับความรู้เกี่ยวกับการศึกษาของเด็ก ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับตัวเด็กจากผู้ปกครองในเรื่องความถนัดของเด็ก เพื่อที่ทั้งสองฝ่ายจะได้พิจารณาร่วมกันว่าควรจะทำอย่างไร เด็กจึงจะได้รับการศึกษาคตามความสามารถของแต่ละคน
4. การที่ครูต้องทำงานร่วมกับผู้ปกครอง และอยู่ในสายตาของผู้ปกครอง ทำให้ครูต้องกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ตนเองและเอาใจใส่ดำเนินการเรียนการสอนให้มีคุณภาพดีขึ้น

5. ทำให้ผู้ปกครองมีความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของเด็กในการที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่เพื่อที่เด็กจะได้ศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ความร่วมมือและความเข้าใจในเจตนารมณ์ของกันและกัน ระหว่างครู และผู้ปกครอง ก่อให้เกิดการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนและโรงเรียน

นรา บุญศิริ (อ้างในไพฑูริย์ ทอหุน 2526 : 7) และวรัศนี วรณเลิศลักษณ์ (2519 : 85) กล่าวถึงประโยชน์ของสมาคมผู้ปกครองและครูที่โรงเรียนได้รับ อาทิ การให้สวัสดิการแก่นักเรียนและคณะครู การจัดเงินทุนและวัสดุการศึกษา การให้คำปรึกษาหารือในเรื่องสุขภาพจิต การแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียน การเรียนการสอนรวมทั้งการบริการทางสุขภาพพลานามัย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นไปอย่างได้ผล

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers, 1957 : 74-75) ระบุว่า สมาคมผู้ปกครองและครูมีประโยชน์ในการช่วยจัดการด้านการทำงานที่เกี่ยวกับสวัสดิการของเด็กนักเรียนในโรงเรียน ให้บริการแก่ครู ผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป และช่วยพัฒนาโรงเรียน สังคมให้ก้าวหน้า

ประวัติความเป็นมาและการริเริ่มสมาคมผู้ปกครองและครู

ใน ค.ศ. 1487 ได้มีการก่อตั้ง สภาม่าแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Mothers) มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สวัสดิการแก่เด็ก ต่อมาใน ค.ศ. 1897 สภานี้เปลี่ยนเป็น สภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติ (National Congress of Parents and Teachers) ใช้เป็นสถานที่ปรึกษาหารือระหว่างครูและผู้ปกครอง โดยเป็นศูนย์กลางการรายงานความเคลื่อนไหวของครูและผู้ปกครอง (ทวี ทิมขำ 2530 : 91)

หน่วยงานของผู้ปกครองและครูหน่วยแรกของท้องถิ่นที่ได้จัดตั้งขึ้นก็เป็นแต่เพียงทำการศึกษาค้นคว้าเรื่องเด็กและการศึกษาของผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ และได้จัดทำในโรงเรียนอนุบาลก่อน โดยปรับปรุงสนามเด็กเล่น ดูแลความเป็นอยู่โดยทั่วไปของเด็กและปรับปรุงสวนสาธารณะทางสภาฯ ได้เริ่มเชิญผู้ปกครองมาศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรของโรงเรียน เปรียบเทียบกับหลักสูตร

ที่ผู้ปกครองเคยเรียนว่าแตกต่างกันอย่างไรบ้าง นับตั้งแต่เริ่มมาความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนก็ได้เกิดขึ้น แต่ต่อมาสภา แต่เดิมนั้นก็ได้เปลี่ยนเป็น สมาคมผู้ปกครองและครูแห่งชาติ (National Parents Teachers Association) (มงคล ศรีไพรวรรณ สนั่น อินทรประเสริฐ และนำทรัพย์ จันทร์หอม 2515 : 268-278)

สมาคมผู้ปกครองและครูในประเทศไทย

วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ (2519 : 4-6) ได้รวบรวมความเป็นมาของสมาคมผู้ปกครองและครูในประเทศไทยไว้ดังนี้

สมาคมผู้ปกครองและครูได้รับความสนใจและเห็นประโยชน์มาเป็นเวลานานหลายสิบปี 28 มกราคม 2497 โรงเรียนสตรีประจำจังหวัดกาญจนบุรี ขอจดทะเบียนสมาคมผู้ปกครองและครูเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ต่อมา 16 สิงหาคม 2498 โรงเรียนสตรีวิทยาได้ขอจดทะเบียนเป็นโรงเรียนที่สอง ทั้งสองสมาคมนี้อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเวลาต่อมาได้มีการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้นอีกหลายสมาคม ทั้งในโรงเรียนเอกชนและโรงเรียนรัฐบาล แต่ที่ดำเนินการต่อเนื่องกันมาจนถึงปัจจุบันมีเพียงไม่กี่สมาคม ทั้งนี้เพราะสมาคมที่จัดตั้งขึ้นและล้มเลิกไปหลายสมาคมต้องประสบกับปัญหาทางการดำเนินงานและขาดความร่วมมือจากสมาชิก เพราะงานสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของสมาชิก

นักการศึกษาผู้เสียสละและบุกเบิกงานทางด้านนี้ตั้งแต่แรกเริ่มคือ คุณหญิงกรรทอง สุรัสวดี ท่านมีความสนใจพยายามเผยแพร่การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งยังให้คำปรึกษาและชักชวนให้ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่เห็นความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับจากสมาคม ต่อมาใน พ.ศ.2515 เมื่อวันที่ 29 กันยายนได้มีการจัดตั้งสภาผู้ปกครองและครูขึ้นทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ คุณหญิงกรรทอง สุรัสวดี ได้รับเชิญเป็นประธานของสภา เป็นคนแรกแต่เป็นที่น่าเสียดายที่ท่านได้ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อดำรงตำแหน่งได้เพียง 2 ปี ต่อจากนั้น ทพ.สุกิจ นิมมานเหมินทร์ ได้รับเชิญเป็นประธานคนต่อไป และในระยะเวลาต่อมา สภา ได้จัดการประชุมและอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูอย่างกว้างขวาง

การประชุมสภาผู้ปกครองและครู เมื่อ พ.ศ. 2518 นับเป็นการประชุมใหญ่ที่ได้รับความร่วมมือจากโรงเรียนต่าง ๆ อย่างดีและได้รับประโยชน์จากการประชุมดังกล่าวความมุ่งหมายของที่ประชุม ทั้งนี้เพราะได้รวบรวมแนวความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการศึกษาและแก้ปัญหาของเยาวชนในโอกาสต่อไปจากผู้บริหารการศึกษาและสมาชิกสมาคมผู้ปกครองและครู

เป็นที่น่าสังเกตว่าในต่างประเทศได้มีการให้ความสำคัญและความสนใจในเรื่องสมาคมผู้ปกครองและครูมานาน โดยที่จัดทำในโรงเรียนอนุบาลก่อนแล้วจึงขยายความคิดไปในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ส่วนในประเทศไทย เริ่มในโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้วจึงขยายไปในระดับประถมศึกษา แต่การขยายตัวก็อยู่ในวงจำกัด เนื่องจากมีโรงเรียนหลายโรงเรียนที่ก่อตั้งสมาคมขึ้นแล้วต้องล้มเลิก เนื่องจากประสบปัญหาในเรื่องการดำเนินงานจนกระทั่งมีการจัดตั้งสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยขึ้น ทำให้ความคิดในเรื่องนี้แพร่หลายยิ่งขึ้น สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย เป็นองค์กรที่ช่วยประสานงานกระตุ้นให้มีการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเยาวชนของชาติต่อไป

การริเริ่มก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู

นรา บุญศิริ (อ้างในไพฑูริย์ ทอหุน 2526 : 28) กล่าวว่า การดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษานั้น โดยปกติสามารถทำได้ทุกโรงเรียน โดยมีต้องคำนึงถึงความรู้ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองนักเรียนแต่ละประการใด และการดำเนินงานสามารถทำให้เกิดประโยชน์ได้ ถ้าผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานและวัตถุประสงค์อันแท้จริงของสมาคม

กมล เพียรพานิช (เรื่องเดียวกัน : 28) กล่าวว่า การริเริ่มดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียน ควรจะเริ่มต้นมาจากการศึกษามีปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กในเรื่องความประพฤติและการเรียนของเด็ก ตลอดจนการสอนในโรงเรียนซึ่งจำเป็นจะต้องเผยแพร่ข่าวความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ให้ผู้ปกครองได้รับทราบ ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาหลักการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครูจากเอกสารหรือสมาคมผู้ปกครองและครูอื่น ๆ ในเวลาเดียวกันจะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่นที่จะสนับสนุนการดำเนินงานสมาคมผู้ปกครองและครู อาทิ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ของผู้ปกครอง เมื่อพิจารณาว่าพร้อมแล้ว การดำเนินการ

ต่อไปคือ จัดให้ผู้ปกครองและครูร่วมประชุมในแต่ละระดับชั้น เพื่อเลือกตัวแทนเป็นคณะกรรมการสวัสดิการของชั้นเรียนในแต่ละชั้น หลังจากนั้นจัดให้คณะกรรมการสวัสดิการทุกระดับชั้นร่วมประชุมเพื่อกำหนดผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมฯ ชั้น เมื่อได้ตัวแทนที่จะเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสมาคมฯ ให้ดำเนินการจดทะเบียนสมาคมฯ แล้วเลือกตั้งคณะกรรมการสมาคมฯ ต่อไป

สวัสดิ์ ชัยโอภาส (2519 : 8) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูดังนี้

1. เปลี่ยนความเชื่อของผู้ปกครองให้ดีกว่าก่อนว่า โรงเรียนไม่ใช่ของผู้บริหารหรือของคณะครู โรงเรียนเป็นของทุกคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการศึกษา สวัสดิการและการบำรุงขวัญนักเรียน โดยอ้างเหตุผลอันจำเป็นที่สุดแล้วดำเนินการเชิญผู้ปกครองมาประชุมอภิปรายร่วมกันและเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นให้มาก เมื่อเสียงข้างมากเห็นด้วยกับการรวมตัวตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นแล้ว คณะครู ผู้ปกครองซึ่งเลือกตั้งขึ้นโดยที่ประชุมจะร่างข้อบังคับชมรมเพื่อนำเสนอขออนุมัติที่ประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง

2. การดำเนินงานในครั้งแรกควรจัดในรูปชมรมไประยะหนึ่งตามรูปแบบองค์การตามกระบวนการที่กำหนดในข้อบังคับ เพื่อทดลองการดำเนินงานว่าจะมีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ครั้นเมื่อบังจำเป็นในการดำเนินงานพร้อมจึงจัดตั้งในรูปสมาคมต่อไป

3. ดำเนินการเป็นรูปสมาคมตามที่ดำเนินการมาแล้วในรูปชมรม กรรมการบริหารชมรม เป็นกรรมการก่อตั้งดำเนินการจดทะเบียน เรียกประชุมใหญ่เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับสมาคมก่อนขอจดทะเบียนแล้วดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ของสมาคมและตามกฎหมายที่ควบคุมสมาคม เป็นประจำตลอดไป

จะเห็นได้ว่า การริเริ่มก่อตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูนั้น เป็นงานที่จะต้องอาศัยระยะเวลาพิจารณาสภาพปัญหาทางการศึกษาของเด็ก ความพร้อมของทั้งทางบ้านและโรงเรียน เป็นปัจจัยสนับสนุนการดำเนินงาน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการประสานงาน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองได้รู้ถึงความจำเป็นที่จะจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู ขณะที่โรงเรียนยังมิได้จัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาการดำเนินงานของสมาคมอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนและมีการดำเนินงานที่มั่นคง เพื่อเป็นประสบการณ์นำมาเป็นแนวทางดำเนินงานภายในโรงเรียนของคนต่อไป

การจัดตั้ง การจดทะเบียนสมาคมผู้ปกครองและครู

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2530 : 25-49 อ้างจาก ม.ล.ทวีปัญญา เกษมสันต์ 2527 : 1-29) ได้กล่าวถึง การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูใน กรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2485 ดังนี้

1. รวมกลุ่มคนที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกัน เพื่อร่วมประชุมปรึกษาหารือหรือเตรียมจัดตั้งสมาคมฯ
2. ประชุมผู้เริ่มการจัดตั้งสมาคมฯ มีจำนวนอย่างน้อย 3 คน เพื่อจัดร่างระเบียบข้อบังคับ วัตถุประสงค์ของการตั้งสมาคมฯ
3. จัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ จำนวนอย่างน้อย 7 ชุด แล้วสมาคมฯ เก็บไว้ 1 ชุด ไว้สำหรับยื่นขอจดทะเบียนต่อกรมตำรวจ 3 ชุด สำหรับยื่นขอจัดตั้งสมาคมฯ ต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ 3 ชุด โดยเอกสารดังกล่าวประกอบด้วย
 - 3.1 แบบ ว.ธ. 1 (คำร้องขอจดทะเบียนใบอนุญาต) (ดูภาคผนวก ค หน้า 137-139)
 - 3.2 ข้อบังคับของสมาคมฯ (ดูภาคผนวก ค หน้า 140-151)
 - 3.3 รายงานการประชุม (ดูภาคผนวก ค หน้า 152-153)
 - 3.4 หนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่ (ดูภาคผนวก ค หน้า 154)
 - 3.5 แผนที่ตั้งโดยสังเขป
4. นำเอกสารจากข้อ 3 จำนวน 3 ชุด ยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
5. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ จะพิจารณาหลักฐานต่าง ๆ เมื่อถูกต้องแล้วก็จะออกใบอนุญาตให้ (แบบใบอนุญาต ดูภาคผนวก ค หน้า 155)
6. ให้ผู้เริ่มการรับใบอนุญาตด้วยตนเอง หรือมอบฉันทะให้ผู้อื่นไปรับแทนก็ได้ หลังจากได้รับใบอนุญาตแล้ว จะต้องดำเนินการเพื่อขอจดทะเบียนสมาคมฯ เป็นนิติบุคคล โดยดำเนินการดังนี้ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย, 2530 : 50-63)

1. นำเอกสารประกอบด้วย รายงานการประชุม หนังสืออนุญาตให้ใช้สถานที่
ข้อบังคับของสมาคมฯ และแผนที่ตั้งโดยสังเขป จำนวน 3 ชุด ที่เหมือนกับยื่นขอจัดตั้งตั้งที่กล่าว
แล้วพร้อมด้วยแบบ ส.ค.1 (คำร้องขอจดทะเบียนสมาคม) (ดูภาคผนวก ค หน้า 156-158) และ
ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคม ที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ นำไปยื่นที่แผนก
4 กองกำกับการ 3 กองบังคับการตำรวจสันติบาล กรมตำรวจ โดยผู้เริ่มการต้องไปลงลายมือ
ชื่อด้วยตนเอง

2. กรมตำรวจจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ประวัติของบุคคลและ
อื่น ๆ แล้วก็อนุญาตให้จดทะเบียน และจะออกทะเบียนสมาคม (แบบ ส.ค.2) (ดูภาคผนวก ค หน้า
159-160) ให้แก่ผู้เริ่มการ ซึ่งผู้เริ่มการต้องเสียค่าธรรมเนียม เป็นจำนวนเงิน 1,000 บาท

เมื่อดำเนินการจดทะเบียนสมาคมจนได้รับอนุญาตแล้ว จะต้องทำการจดทะเบียนตั้ง
กรรมการต่อไป โดยกำหนดภายใน 14 วัน หลังจากที่ได้จดทะเบียนสมาคมแล้ว การจดทะเบียน
กรรมการ จะคิดค่าธรรมเนียมการที่กรมตำรวจ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดเตรียมรายงานการประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการ บัญชีรายนามคณะกรรมการ
รูปถ่ายขนาด 4 x 6 ซม. คนละ 4 รูป (ดูภาคผนวก ค หน้า 161) จำนวน 3 ชุด ให้
นายกสมาคม เป็นผู้ยื่นต่อกรมตำรวจ

2. เมื่อเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสารแล้วก็จะเชิญคณะกรรมการทั้งหมดบันทึกปากคำ
(แบบบันทึกปากคำ ดูภาคผนวก ค หน้า 162) เพื่อเสนอนายทะเบียน

3. หลังจากนั้นก็จะได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนกรรมการ ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียม
เป็นจำนวนเงิน 200 บาท จึงจะถือว่าเป็นคณะกรรมการที่สมบูรณ์

การดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2530 : 64-95 อ้างจาก
ม.ล.ทวีปัญญา เกษมสันต์ 2527 : 17-54) ได้กล่าวถึง รายละเอียดการดำเนินงานของ
สมาคมผู้ปกครองและครู สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานตามปกติของสมาคมฯ แบ่งเป็น

1. การส่งรายงานหรือเอกสาร
2. การปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

3. การปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียน

4. การปฏิบัติตามกฎหมายอื่น ๆ

1. การส่งรายงานหรือเอกสาร จะปฏิบัติดังนี้

1.1 สมาคมฯ ต้องส่งสำเนาจำนวนสมาชิกโดยแยกเพศและสัญชาติในเดือนมกราคมของทุกปี ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและนายทะเบียน

1.2 ส่งหัวข้อการประชุม รายชื่อคณะกรรมการฯ และรายงานการประชุม ภายใน 15 วัน หลังวันประชุมให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและนายทะเบียน

1.3 กรณีแต่งตั้งกรรมการใหม่ ต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบภายใน 7 วัน หลังจากที่ได้แต่งตั้ง และแจ้งให้นายทะเบียนเพื่อขอจดทะเบียนกรรมการภายใน 14 วัน หลังจากที่ได้แต่งตั้ง

1.4 สมาคมฯ ที่ออกเอกสาร ต้องส่งให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและนายทะเบียน 2 ชุด

1.5 สมาคมฯ จัดการปาฐกถาหรือบรรยาย โดยผู้บรรยายจะเป็นสมาชิกหรือไม่ก็ตาม สมาคมฯ ต้องส่งสำเนापาฐกถาหรือเรื่องที่บรรยาย ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติและนายทะเบียน 2 ชุด ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่จัด

การส่งรายงานหรือเอกสารดังกล่าวแล้วนี้ ให้มีหนังสือส่งด้วย (ดูภาคผนวก ค. หน้า 163) แบบบันทึกรายงานการประชุมกรรมการ แบบบันทึกรายงานการประชุมใหญ่และแบบรายงานกิจกรรม (ดูตัวอย่างภาคผนวก ค หน้า 164-168) ตามลำดับ

2. การปฏิบัติตามข้อบังคับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ข้อบังคับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติของสมาคมผู้ปกครองและครู จำนวน 15 ข้อ ดังนี้

ข้อ 1 สมาคมฯ ต้องไม่ดำเนินการในอันที่จะนำความเสื่อมเสียมาสู่วัฒนธรรมของชาติไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม

ข้อ 2 สมาคมฯ ต้องดำเนินการทุกทางในอันที่จะบำรุงส่งเสริมและเชิดชูวัฒนธรรมของชาติ และพยายามแนะนำให้สมาชิกของสมาคมฯ ปฏิบัติตาม

ข้อ 3 สมาคมฯ ต้องช่วยเหลือและร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติ เมื่อได้รับการร้องขอ เท่าที่ความสามารถจะทำได้

ข้อ 4 หากปรากฏว่า สมาชิกของสมาคมฯ ไม่ปฏิบัติตามวัฒนธรรมของชาติ ให้สมาคมฯ พิจารณาตัดสมาชิกออกจากทะเบียนและแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบ โดยเร็ว

ข้อ 5 สมาคมฯ ต้องแจ้งจำนวนสมาชิกทุกประเภท โดยแยกเพศและสัญชาติทุก 12 เดือนนับแต่วันที่สมาคมฯ ได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง

ข้อ 6 สมาคมฯ ต้องแจ้งชื่อคณะกรรมการที่มีการแต่งตั้งใหม่ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบภายใน 7 วันนับแต่ที่มีการแต่งตั้ง กรรมการที่ไม่มีชื่อในการจดทะเบียนกรรมการ ห้ามเข้าร่วมประชุมกับสมาคมฯ

ข้อ 7 สมาคมฯ ต้องส่งหัวข้อการประชุมของคณะกรรมการให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบภายใน 15 วันนับแต่วันประชุม และต้องส่งรายงานการประชุม เมื่อได้รับคำสั่งจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ข้อ 8 สมาคมฯ ต้องส่งรายงานกิจการที่ปฏิบัติประจำปีให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบทุกปี

ข้อ 9 สมาคมฯ ต้องจัดประชุมใหญ่สมาชิกประจำปี หรือประชุมวิสามัญ หรือประชุมในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบล่วงหน้าก่อนประชุม ไม่น้อยกว่า 7 วัน

ข้อ 10 สมาคมฯ ที่มีการแก้ไขข้อบังคับของสมาคมฯ ต้องแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติทราบภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ที่ประชุมใหญ่ของสมาคมฯ ได้ลงมติรับรอง

ข้อ 11 เลขานุการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิเข้าฟังการประชุมและตรวจสอบสถานที่ของสมาคมฯ ได้ในเวลาอันสมควร

ข้อ 12 เมื่อบุคคลดังกล่าวในข้อ 11 ไปยังสมาคมฯ เจ้าหน้าที่ของสมาคมฯ ต้องรับรองอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร

ข้อ 13 สมาคมฯ จัดปาฐกถาหรือบรรยายในกรณีต่าง ๆ โดยผู้บรรยายจะเป็นสมาชิกของสมาคมฯ หรือไม่ก็ตาม สมาคมฯ ต้องส่งสำเนาการบรรยายนั้น ๆ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติอย่างน้อย 2 ชุด ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ดำเนินการ

ข้อ 14 สมาคมฯ จัดให้มีการออกเอกสารใด ๆ ในนามของสมาคมฯ ต้องส่งเอกสารนั้น ๆ ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติอย่างน้อย 2 ชุด

ข้อ 15 สมาคมฯ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ซึ่งสั่งให้ปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ หากสมาคมฯ เห็นว่าไม่ควรปฏิบัติตามให้เหตุผลคำสั่งนั้น ๆ ต่อประธานคณะกรรมการสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติได้ ภายใน 7 วันนับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง และถือคำวินิจฉัยของประธานฯ เป็นที่สุด

3. การปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียน

ในการปฏิบัติตามคำสั่งนายทะเบียนนี้มีลักษณะเป็นการรายงานผลการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ของสมาคมฯ ซึ่งได้กล่าวแล้วในเรื่องการส่งรายงานหรือเอกสาร และปรากฏอยู่ในข้อบังคับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่สมาคมฯ ต้องปฏิบัติเช่นเดียวกัน (ดูภาคผนวก ค หน้า 169-172)

4. การปฏิบัติตามกฎหมายอื่น ๆ

ในการปฏิบัติตามกฎหมายอื่น ๆ นี้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานของสมาคมฯ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมาคมฯ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาคมฯ จะต้องปฏิบัติตาม ดังมีหัวข้อใหญ่ ๆ ดังที่จะเสนอต่อไปนี้ (สำหรับรายละเอียดของกฎหมาย ภาคผนวก ค หน้า 173-181) ตามลำดับ

4.1 พระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎ และหนังสือสั่งการในส่วนที่เกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

4.2 พระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎ และหนังสือสั่งการในส่วนที่เกี่ยวกับสมาคมโดยตรง ซึ่งเป็นข้อหาหรือของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

4.3 พระราชบัญญัติ ระเบียบ กฎ และหนังสือหรืออันเกี่ยวกับสมาคม ซึ่งออกโดยส่วนราชการต่าง ๆ

การเปลี่ยนแปลงสมาคมฯ แบ่งเป็น

- 1 การเปลี่ยนแปลงกรรมการสมาคมฯ
- 2 การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของสมาคมฯ

1. การเปลี่ยนแปลงกรรมการสมาคมฯ

กรรมการสมาคมฯ อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกฎ ข้อบังคับของสมาคม หรือเปลี่ยนแปลงตามมติที่ประชุมใหญ่ เช่น อาจจะมีการพ้นสภาพด้วยเหตุผลต่าง ๆ หากสมาคมฯ ใด ๆ มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการเกิดขึ้น ก็จะต้องมีการเลือกกรรมการทดแทน ซึ่งจะต้องปฏิบัติดังนี้

1.1 ที่เกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สมาคมฯ ต้องส่งรายงานการประชุมใหญ่ที่มีวาระการเปลี่ยนแปลงกรรมการ ทั้งนี้อาจจะเป็นทั้งชุดหรือรายบุคคลก็ได้ หลังจากนั้นจึงจะทำการจดทะเบียนกรรมการต่อไป

1.2 ที่เกี่ยวกับนายทะเบียน สมาคมฯ ต้องทำการจดทะเบียนกรรมการที่เปลี่ยนแปลงแล้ว ภายใน 14 วันนับแต่วันที่เปลี่ยนแปลง โดยนายกสมาคมฯ ต้องนำแบบ ส.ค.1 (ดูภาคผนวก ค หน้า 156-158) รายงานการประชุมแต่งตั้งกรรมการ เช่นเดียวกับที่ยื่นต่อสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และรูปถ่ายคณะกรรมการใหม่ ขนาด 4 x 6 ซม. คนละ 4 รูป ไปให้เจ้าพนักงานทำการตรวจสอบประวัติ และเสียค่าธรรมเนียม 200 บาท หลังจากนั้นก็จะได้รับการจดทะเบียนให้

2. การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของสมาคมฯ

สมาคมฯ ที่มีการแก้ไข เพิ่มเติมข้อบังคับ ย้ายที่ตั้งสมาคมฯ แก้ไข เพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของสมาคมฯ อย่างใดอย่างหนึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับ ซึ่งมีวิธีการปฏิบัติดังนี้

2.1 สมาคมฯ ต้องจัดให้มีการประชุมขึ้น (รายละเอียดของการประชุมกล่าวไว้ในข้อบังคับ ภาคผนวก ค หน้า 144-145 แล้ว)

2.2 เกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ สมาคมฯ ต้องส่งหนังสือแจ้งล่วงหน้าก่อนจัดการประชุม และแนบรายงานการประชุมใหญ่ให้สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติพิจารณา ก่อน เมื่อเห็นว่าถูกต้องจะทำหนังสือตอบรับทราบการประชุมไปยังสมาคมฯ

2.3 เกี่ยวกับนายทะเบียน สมาคมฯ ต้องไปจดทะเบียนภายใน 14 วันนับแต่วันลงมติในที่ประชุม โดยแยกเป็น 2 กรณีคือ

- กรณีย้ายที่ตั้งสมาคมฯ นายกสมาคมฯ ต้องยื่นขอจดทะเบียนย้ายสมาคมฯ โดยใช้ แบบ ส.ค.1 จำนวน 3 ชุด พร้อมรายงานการประชุมที่มีวาระการย้ายสมาคมฯ โดยระบุสถานที่ที่ย้าย และสำเนาทะเบียนบ้านที่ตั้งแห่งใหม่ เสียค่าธรรมเนียม จำนวน 200 บาท

- กรณีแก้ไข เพิ่มเติมข้อบังคับของสมาคมฯ นายกสมาคมฯ ต้องยื่นแบบ ส.ค.1 จำนวน 3 ชุด รายงานการประชุมที่มีรายละเอียดการแก้ไข เพิ่มเติมข้อบังคับ 3 ชุด รายงานบันทึกการเปรียบเทียบข้อบังคับใหม่ที่แก้ไข (ให้เขียนข้อบังคับเก่าด้านซ้ายมือ ข้อบังคับใหม่ด้านขวามือของรายงาน) ข้อบังคับเก่า 3 ชุด และข้อบังคับใหม่ 3 ชุด พร้อมทั้งเสียค่าธรรมเนียม 200 บาท

การเลิกสมาคมฯ แบ่ง เป็น

1 การเลิกสมาคมฯตามข้อบังคับ และ/หรือสิ้นสุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2 การสิ้นสุดสมาคมฯ โดยอำนาจแห่งรัฐ

การเลิกสมาคมฯตามข้อบังคับ และ/หรือสิ้นสุดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการเลิกสมาคมฯตามข้อบังคับนี้ สมาคมฯ ไต ๆ ก็ตามจะสิ้นสุดตามข้อบังคับของสมาคมฯ ซึ่งสมาคมฯ ระบุไว้ ทั้งนี้ข้อบังคับของสมาคมฯ ถือว่าเป็นเอกเทศสัญญา ส่วนการเลิกสมาคมฯ ตามการสิ้นสุดของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น ในมาตรา 1292 ของกฎหมายกล่าวไว้ว่า สมาคมย่อมเลิกกันด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ

1. ถ้ามีข้อบังคับสมาคมกำหนดไว้ให้เลิกในกรณีอันใด เมื่อมีการผิดอันนั้น
2. ถ้าตั้งสมาคมขึ้นโดยมีกำหนดกาลอันใด เมื่อสิ้นกำหนดกาลอันนั้น
3. ถ้าสมาคมได้ตั้งขึ้นเพื่อทำกิจการอันหนึ่งอันเดียว เมื่อกิจการอันนั้นสำเร็จแล้ว
4. เมื่อที่ประชุมใหญ่ของสมาคม ได้ลงมติให้เลิก
5. เมื่อสมาคมต้องล้มละลาย
6. เมื่อศาลสั่งให้เลิก
7. โดยนายทะเบียนขิดชื่อออกจากทะเบียน

การเลิกสมาคมในกรณีข้างต้นนี้ สามารถปฏิบัติเป็นขั้นตอน ดังนี้

1.1 จัดประชุมใหญ่สามัญหรือวิสามัญก็ได้ และจัดทำบันทึกรายงานการประชุมใหญ่

1.2 เมื่อที่ประชุมมีมติให้เลิก ให้นายกสมาคม ยื่นคำร้องแจ้งเลิกสมาคม พร้อม
รายงานการประชุมต่อเลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ภายใน 30 วันนับแต่วันมีมติ
(แบบคำร้องแจ้งเลิก ฐภาคผนวก ค หน้า 182)

1.3 สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติพิจารณาแล้ว จะอนุญาตให้เลิก
โดยจะทำหนังสือแจ้งนายกสมาคมเพื่อทราบ และสำเนาคำสั่งถึงนายทะเบียน เพื่อเป็นหลักฐาน
และแจ้งองค์การที่ขอบังคับสมาคมระบุว่า จะมอบทรัพย์สินให้ หรือองค์การตามที่มติที่ประชุมระบุว่า
ยกทรัพย์สินให้

1.4 นายกสมาคม นำหลักฐานจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่อนุญาต
ให้เลิกพร้อมกับรายงานการประชุมไปจดทะเบียนเลิกสมาคม โดยใช้แบบ ส.ค.1 ภายใน 14 วัน
เมื่อเจ้าหน้าที่พิจารณาสอบสวนแล้ว จะทำการจดทะเบียนให้เลิก และเสียค่าธรรมเนียม 200 บาท

1.5 ถือว่าเป็นการสิ้นสุดสมาคม ส่วนทรัพย์สินและหนี้สินตามประมวลกฎหมาย ดังกล่าว
กำหนดให้ปฏิบัติ ดังนี้

- เมื่อสมาคมเลิกโดยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งในมาตรา 1292 นี้ การชำระ
บัญชีจะต้องจัดการตามวิธีการเลิกทางหุ้นส่วนและบริษัท
- กรณีศาลมิได้สั่งตั้งผู้ชำระบัญชี และข้อบังคับของสมาคมไม่ได้ระบุตั้ง ผู้ชำระ
บัญชีไว้ ถ้านายกสมาคมไม่จัดการชำระบัญชี และไม่มีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร้องเรียนขอให้ศาลตั้ง
ผู้ชำระบัญชีและสมาคมนั้นมีทรัพย์สิน เหลืออยู่โดยไม่มีข้อบังคับหรือไม่มีมติที่ประชุมใหญ่ให้ตกแก่
นิติบุคคลใด ก็ให้นายทะเบียนสอบสวนพยาน หลักฐานส่งพนักงานอัยการร้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำระบัญชี
- การเลิกล้มสมาคมนี้ ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ต้องจดทะเบียนภายในกำหนด
14 วันนับแต่วันเลิกสมาคม และเมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้ว ผู้ชำระบัญชีต้องจดทะเบียนตามแบบ
ส.ค. 2 กับนายทะเบียนด้วย

2. การสิ้นสุดสมาคมโดยอำนาจแห่งรัฐ

สมาคมฯ จะสิ้นสุดโดยอำนาจแห่งรัฐ จากกรณีที่เลขาธิการคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาต และอีกกรณีคือ นายทะเบียนชี้ค้ช้อออกจากทะเบียน ซึ่ง เกิด
ในกรณี ต่อไปนี้

2.1 สมาคมฯ ฝ่ายขึ้นข้อบังคับของสมาคม หรือฝ่ายขึ้นกฎหมาย มาตรา 1291

2.2 สมาคมฯ มีกรณีค้องมาตรา 1293 และกรณีการเมือง หรือมีเหตุสงสัยเกี่ยวกับ
การเมือง

2.3 สมาคมฯ ใดมีพฤติการณ์ตามมาตรา 1291 ทวิแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและ
พาณิชย์

2.4 มีการฝ่าฝืนอันเป็นความผิดทางอาญา

การดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เกี่ยวกับการศึกษา

การดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูตามหลักการและวัตถุประสงค์นั้น

สมาคมฯ ได้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งสามารถรวบรวมนำมา
สรุปได้ดังนี้

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2530 : 59-60, 73, 82-83, 92, 99-100) ได้ระบุว่า ในการประชุมสัมมนาทางวิชาการโดยสภาผู้ปกครองและครูแห่ง
ประเทศไทยจัดขึ้น มีผลการประชุมสัมมนาที่เป็นข้อเสนอแนะทางที่สมาคมฯ กับโรงเรียนจะร่วมมือ
กันปฏิบัติงานด้านอาชีพต่าง ๆ ให้นักเรียนและผู้ปกครองได้รับความรู้ เพื่อช่วยให้เยาวชนมีงาน
ทำ โดยสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. การจัดวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เช่น ความรู้ด้านเกษตรกรรม
อุตสาหกรรม ศิลปกรรม คหกรรม เป็นต้น
2. นำนักเรียนไปชมสถานที่ประกอบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. สนับสนุนการจัดตั้งชมรมเพื่อการฝึกฝนวิชาชีพแต่ละสาขา เช่น การตั้งชมรม
ยุวเกษตรกร
4. จัดพิมพ์เอกสารความรู้ด้านอาชีพต่าง ๆ แก่ผู้ปกครอง
5. จัดแสดงนิทรรศการผลงานของนักเรียน เช่น ผลงานด้านศิลปกรรม
6. จัดให้นักเรียนได้ฝึกงานกับผู้ปกครองที่มีอาชีพเกี่ยวข้องกับหลักสูตรหรือเหมือนกับ
ที่นักเรียนกำลังปฏิบัติอยู่ เช่น อาชีพการทำฟันปลอม การเจียรไนพลอย เป็นต้น
7. จัดกิจกรรมประกวดแข่งขันผลงานต่าง ๆ

นอกจากนี้ สมาคมฯ มีส่วนช่วยสร้างคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนด้วยการให้การสนับสนุน ส่งเสริมและประสานงานกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมด้านมารยาทและความประพฤติ การนำนักเรียน เข้าร่วมพิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาทางวัด การแข่งขันกีฬาภายในโรงเรียน (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2529 : 121-125)

ทวี ทิมขำ (2530 : 93-95) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู พอสรุปได้ว่า งานที่สมาคมฯ จะดำเนินงานควรเกี่ยวข้องกับเรื่อง การสนับสนุนสวัสดิการให้แก่โรงเรียน พัฒนาความสัมพันธ์ ความร่วมมือระหว่างบ้านกับโรงเรียน จัดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จัดบริการอาหารกลางวัน บริการด้านสุขภาพอนามัยให้แก่นักเรียน เชิญชวนผู้ปกครองเข้าเยี่ยมโรงเรียน จัดกิจกรรมนันทนาการให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนได้เข้าร่วมสังสรรค์ เพื่อก่อให้เกิดความสนิทสนมคุ้นเคยกัน นอกจากการดำเนินงานดังกล่าวนี้แล้วมีงานที่สมาคมฯ ควรปฏิบัติซึ่งจะเกิดผลดีต่อการศึกษาเพิ่มเติมอีก ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาของนักเรียน ปัญหาสังคม เศรษฐกิจในสังคม สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคม ตลาดแรงงานอาชีพ เป็นต้น ซึ่งงานเหล่านี้ หากสมาคมฯ ได้ปฏิบัติแล้วก็จะช่วยให้สมาคมฯ สามารถปฏิบัติงานในการวางแผนโครงการต่าง ๆ ช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงได้ ผลของการดำเนินงานย่อมช่วยให้การจัดการศึกษาภายในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี สมาคมฯ ควรศึกษาถึงหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียนให้การสนับสนุนโครงการของโรงเรียน เช่น กีฬา ทัศนศึกษา กิจกรรมนันทนาการของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลน ส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี เตรียมสวัสดิการที่จำเป็นให้แก่นักเรียน

เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers 1957 : 34-43) ได้ระบุถึง กิจกรรมการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครูต่าง ๆ พอที่สรุปได้ว่า สมาคมฯ ที่เมืองเมาท์เลบานอน (Mount Lebanon) รัฐเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania) ได้ประชุมสมาคมฯ เพื่อปรึกษาหารือถึงการนำเงินของสมาคมฯ ไปช่วยก่อสร้าง พัฒนาโรงเรียนที่ขาดแคลน สมาคมฯ ได้จัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับ เนื้อหาของการสนทนาระหว่างบ้านกับโรงเรียนแจกให้แก่ผู้ปกครอง ทั้งยังสอบถามถึงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการนำเงินของสมาคมฯ ไปใช้จ่าย โดยสมาคมฯ ใช้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางไปสู่ผู้ปกครอง สมาคมฯ ที่เมืองดาวเนอร์ส โกรฟ (Downers Grove) รัฐอิลลินอยส์ (Illinois) จำนวน 5 สมาคม ได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในชุมชนต่อสู้จนได้

งบประมาณสร้างอาคารเรียนเป็นเงิน 1 ล้าน 6 แสนดอลลาร์ สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนฮอลแลนด์ เพเทนท์เซนทรัล (Holland Patent Central School P.T.A.) ที่เมืองสติทวิลล์ (Stittville) รัฐนิวยอร์ก (New York) ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อสำรวจการให้บริการของสมาคมแก่ประชาชนร่วมกับโรงเรียน สมาคมฯ ที่เมืองฟาร์โก (Fargo) รัฐนอร์ทดาโกตา (North Dakota) ได้พยายามทำให้ทางการเห็นด้วยและตั้งโรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุ 5 ปี ได้สำเร็จ โดยการชี้ให้เห็นความสำคัญของโรงเรียนอนุบาล มีการเผยแพร่เอกสารและเชิญผู้มาบรรยายในการประชุม สมาคมฯ ที่เมืองเบอร์ลิงตัน (Burlington) รัฐเวอร์มอนท์ (Vermont) ได้สาธิตถึงการจัดเก็บภาษีอย่างรวดเร็วจากเมืองต่าง ๆ ผู้เมืองหลวง และให้ความรู้เรื่องภาษีแก่ผู้ปกครอง

สโควเอนเกอร์ท (Schowengerdt) ครูสอนภาษาอังกฤษที่เมืองเว็บสเตอร์ ไกรฟ (Webster Grove) รัฐมิชซูรี (Missouri) เป็นกรรมการสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า ครูมีความต้องการรับเงินเดือนเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และต้องการใช้เวลาอย่างเพียงพอในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพดี ซึ่งสมาคมฯ เป็นผู้ช่วยเหลือจัดการให้ครูมีเวลาที่เพียงพอ เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของครู แนะนำสภาพการทำงานที่ดี จัดหาครูเสริมเพิ่มมากขึ้น เป็นธุระช่วยเหลือครูให้ได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น จัดสรรเงินให้โรงเรียนมอบเป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน ซึ่งสมาคมฯ ร่วมกับโรงเรียนแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ดี และสมาคมฯ ปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนด้วย

สมาคมฯ ที่เมืองโฮมวูด (Homewood) รัฐอิลลินอยส์ (Illinois) ได้ช่วยเหลือโรงเรียนจัดเก็บรักษาและป้องกันเอกสารของโรงเรียน โดยเชิญผู้มีความชำนาญในด้านต่าง ๆ อาทิ เจ้าของร้านหนังสือ ช่างภาพ ร่วมแนะนำช่วยเหลือ สมาคมฯ ได้จัดทำภาพยนตร์สารคดีความรู้ต่าง ๆ ให้ครูนำไปสอนแก่นักเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู โรงเรียนแวน กัลเดอร์ (The Van Gulder School) ที่เมืองน็อกซ์วิลล์ (Knoxville) รัฐเทนเนสซี (Tennessee) ร่วมกับสมาชิกของสมาคมฯ ที่เป็นผู้ปกครองเข้าเยี่ยมชมโรงเรียน ได้ชมสนามเด็กเล่น ชมการรับประทานอาหารกลางวันของนักเรียน เป็นต้น สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนเพลนส์ (The Plains School) ที่เมืองมอนทานา (Montana) ช่วยแบ่งเบาภาระของโรงเรียนด้วยการจัดสร้างโรงอาหารให้นักเรียนใช้เป็นที่รับประทานอาหารกลางวันที่โรงเรียน และสร้างที่นั่งพักหลังรับประทานอาหารให้อีกด้วย คณะกรรมการของสมาคมฯ ที่เมืองนอร์ทเบน (North Bend) รัฐโอเรกอน (Oregon) ทราบดีว่าเข้าสมาคมฯ ด้วยการจัดจำหน่ายสมุดปีให้แก่โรงเรียน

ต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา สมาชิกของสมาคมฯ ที่ เอสเซกซ์เคาน์ตี (Essex County) รัฐนิวเจอร์ซีย์ (New Jersey) ร่วมจัดพิธีรณรงค์นำเงินรายได้จากผู้เข้าชมพิธีรณรงค์เป็นทุนมอบให้โรงเรียนจัดซื้ออุปกรณ์การสอน ผู้อำนวยการโรงเรียนแชตสเวิร์ท (Chatsworth School) ที่เมืองลาร์ชมันท์ (Larchmont) รัฐนิวยอร์ก (New York) ได้กล่าวว่า หากเจ้าหน้าที่ของสมาคมทั้ง 83 คน ละเลยต่อหน้าที่ที่ปฏิบัติอยู่ในโรงเรียนแล้ว จะทำให้เกิดปัญหามากมาย หน้าที่เหล่านั้น ได้แก่ ด้านการใช้ห้องสมุด การจัดบริการให้เด็กคืบนมเวลากลางวัน บริการของศูนย์พักก่อน ซึ่งนับได้ว่าบุคลากรของสมาคมฯ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ตั้งแต่ ค.ศ. 1925 เป็นต้นมา สมาคมผู้ปกครองและครูในสหรัฐอเมริกา จำนวน 1,000 สมาคม ได้ร่วมกันจัดโครงการ The Summer Round-Up of the Children เป็นประจำทุกปี ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกอบรมครูให้มีความรู้เพื่อเตรียมสอนเด็กที่ยังขาดประสบการณ์หรือกล่าวอีกนัยว่า เด็กก่อนวัยเรียน และเพื่อพัฒนาสุขภาพเด็ก เพื่อให้เด็กเรียนรู้สภาพของโรงเรียน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของเด็กให้ลดน้อยลง โครงการดังกล่าวนี้มีปัจจุบันยังมีการดำเนินงานอยู่ โดยได้รับการสนับสนุนจากสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ของสหรัฐอเมริกา

สมาคมผู้ปกครองและครูที่เมืองโอคลาโฮมา (Oklahoma) ได้จัดการสำรวจสุขภาพและสวัสดิภาพของเยาวชน ให้ข้อเสนอแนะต่อเยาวชนเพื่อไม่ให้ประพฤติสิ่งที่เป็นอบายมุข ตลอดจนจัดอบรมเยาวชนให้ได้เรียนรู้ถึงการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สมาคมฯ ที่เมืองเอบิงตัน (Abington) รัฐเพนซิลวาเนีย (Pennsylvania) ได้ส่งเสริมให้เด็ก ๆ เรียนพิเศษในวันหยุดเรียน ได้แก่ เรียนการละคร เค้นรำ คนตรี เย็บผ้า ฝึกภาษา เป็นต้น สมาคมฯ ที่เมืองแอลบานี (Albany) รัฐนิวยอร์ก (New York) ช่วยจัดหาภาพยนตร์ที่มีสาระและบันเทิงให้นักเรียนได้ชม โดยจัดฉายช่วงบ่ายวันศุกร์ที่โรงเรียน

นอกจากรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสมาคมผู้ปกครองและครูต่าง ๆ ที่กล่าวแล้ว เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers, 1957 : 44-45) ยังได้ระบุว่า การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับสมาคมผู้ปกครองและครู เป็นการทำงานที่ท้าทายความสามารถ ซึ่งสมาคมฯ ช่วยให้ผู้ปกครองและครูได้รับความรู้เพิ่มขึ้น เป็นผู้จัดให้ครูและผู้ปกครองได้พูดคุยปรึกษากันถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคม แลกเปลี่ยนความรู้ เรื่องพัฒนาการของเด็ก เพื่อหาแนวทางให้ทั้งสองฝ่ายร่วมมือกัน

นอกจากนี้เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Congress of Parents and Teachers, 1958 : 50-54) ได้ระบุถึงแนวทางการดำเนินงานของสมาคมผู้ปกครองและครู สรุปได้ดังนี้

1. สมาคมฯ จะปฏิบัติงานตามวัตถุประสงค์พื้นฐานของสภาผู้ปกครองและครูโดยมีการวางแผน กำหนดโครงการและกิจกรรม การประเมินผลงาน

2. สมาคมฯ ต้องยึดมั่นต่อการพิทักษ์รักษาลิทธิของเด็กและเยาวชน

3. ให้การสนับสนุนการเงินในการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองและครู

4. ให้การสนับสนุนกิจกรรมของประชาชนในชุมชน

5. ให้ความช่วยเหลือและร่วมรับผิดชอบการปฏิบัติงานกับครู

6. ให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะ วางแผนงานที่เกี่ยวกับนักเรียนและร่วมปฏิบัติงานให้ เป็นผลสำเร็จ

7. ระดมความรู้ความสามารถจากบรรดาสมาชิกของสมาคมฯ เพื่อปฏิบัติงาน

8. ชักชวนสมาชิกของสมาคมฯ ให้เข้าร่วมกิจกรรมให้ได้มากที่สุด

9. มีการแบ่งการปฏิบัติงานออกเป็นฝ่าย ๆ ตามบทบาทหน้าที่ เป็นวาระ

10. มีการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย

11. มีการสำรวจปัญหา ความต้องการและความสนใจจากสมาชิกเพื่อนำไปใช้

พัฒนาการปฏิบัติงาน

12. มีการปฏิบัติงานที่เป็นการวางแผน เพื่อแก้ปัญหาที่พบในขณะนั้น

13. จัดให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะกันในลักษณะต่าง ๆ เช่น จัดการแสดงละคร

การฉายภาพยนตร์ ฟังปาฐกถา เป็นต้น

14. ปรับปรุงกิจกรรมและมีการปฏิบัติงานตามความต้องการของสมาชิก โดยคำนึงถึง ความแตกต่างของสมาชิกในเรื่อง อายุ รายได้ และความเหมาะสมสภาพของโรงเรียน

15. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีความสำคัญในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียน

16. ไม่ควรเรียกรายเงินจากสมาชิก

17. มีการประชุม การอภิปรายเกี่ยวกับกิจกรรมที่ให้สมาชิกร่วมรับฟังอย่างสม่ำเสมอ

18. มีการแถลงถึงสภาพของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการเงินของโรงเรียน

19. ริเริ่มการปฏิบัติงาน เพื่อการพัฒนาโรงเรียน
20. จัดให้ความรู้เรื่องปัญหาครอบครัว กิจกรรมของเยาวชนแก่สมาชิก
21. จัดให้ความรู้เรื่องปัญหาของชุมชนและ เสนอแนวทางที่จะแก้ปัญหาของชุมชน

แก่สมาชิก

22. ส่งเสริมให้มีการประชุมผู้ปกครอง
23. ปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจจริงตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมาย ตลอดจน

ใช้งบประมาณอย่างถูกต้อง

24. จัดให้มีการตรวจสอบบัญชีการเงินของสมาคมฯ เป็นประจำทุกปี
25. มีการทบทวนผลการปฏิบัติงานในรอบปี
26. จัดให้มีการแถลงข่าว และ เผยแพร่ให้สมาชิกได้รับทราบในรอบปี
27. เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชน และสภาผู้ปกครองและครูฯ
28. จัดส่งตัวแทน เข้าร่วมประชุมกับชุมชน และสภาผู้ปกครองและครูฯ
29. ส่งเสริมการปฏิบัติงานของสภาผู้ปกครองและครูฯ
30. เผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และให้บริการต่าง ๆ แก่สถาบันการศึกษา

ระดับอื่น ๆ

31. แจกข่าว หรือจัดประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับทราบถึงการปฏิบัติงานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมฯ ด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ เท่าที่สามารถปฏิบัติได้

ความหมายของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย

มารุต มุนนาค กล่าวถึงความหมายของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยไว้ใน เอกสารของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2529 : 1) . ว่าคือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้น เพื่อ สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานให้องค์กรสมาชิกในด้านต่าง ๆ

มานะ รัตนโกเศศ ได้กล่าวถึง สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (เรื่องเดียวกัน : 2) ไว้ว่า สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ดำเนินงานในการส่งเสริม เผยแพร่และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

แพทย์หญิงทิพย์ประภา ณ สงขลา (เรื่องเดียวกัน : 3) กล่าวว่า การทำงานของ สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย เกี่ยวเนื่องกับผู้ปกครองและครูอาจารย์ เพื่อจูงใจหมายที่จะ ให้เยาวชนของชาติมีคุณภาพและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ายิ่ง และสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย

ยังถือเป็นหน้าที่สำคัญในการเป็นแกนกลาง เพื่อประสานให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนต่าง ๆ

สรุปได้ว่า สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย หมายถึงองค์การอิสระองค์กรหนึ่ง ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เพื่อเป็นศูนย์กลางประสานงานสมาคมผู้ปกครองและครูในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาให้แก่ประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย

สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย (2525 : 1-2) มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินงานขององค์การสมาชิกและชุมชน เกี่ยวกับเยาวชนในการพัฒนาร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม
2. ส่งเสริมความเป็นอยู่ภายในครอบครัวให้ดีขึ้น
3. ให้คำแนะนำและจูงใจชุมชนให้เห็นความสำคัญของเยาวชน เพื่อให้ความร่วมมือช่วยเหลือ
4. ให้บริการแก่องค์การสมาชิกด้วยการให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการดำเนินงาน ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสมาคมเพิ่มขึ้น
5. เผยแพร่ความรู้และกิจกรรมขององค์การสมาชิกที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครองและเยาวชน
6. ส่งเสริม เสนอแนะแก่รัฐเกี่ยวกับสวัสดิภาพและการคุ้มครองเยาวชนและเด็ก
7. เป็นตัวแทนองค์การสมาชิกในประเทศไทยในการติดต่อกับความร่วมมือกับองค์การทั้งในและนอกประเทศที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน

นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็นฝ่าย ๆ ที่จะช่วยให้เห็นความมุ่งหมายของการจัดตั้งสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

ฝ่ายวิชาการ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2529 : 71-72)

1. ประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับบทบาทของสภาผู้ปกครองและครูฯ สมาคมผู้ปกครองและครูต่อการศึกษาของชาติ เพื่อสนับสนุนนโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. จัดวิทยากรไปบรรยายและร่วมอภิปรายเกี่ยวกับทางวิชาการในหัวข้อใหม่ ๆ ตามที่สมาคมผู้ปกครองและครูโรงเรียนต่าง ๆ ขอความร่วมมือ

3. ร่วมมือกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการในการจัดประชุมสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา

4. จัดทำบทความทางวิชาการ เผยแพร่ทางสื่อมวลชนในลักษณะต่าง ๆ

ฝ่ายสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน (เล่มเดียวกัน : 52) มุ่งที่จะศึกษาความเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชนตามสภาพสังคมเพื่อหาทางส่งเสริม หรือป้องกันพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครอง

ฝ่ายผู้ปกครองสัมพันธ์

1. เพื่อส่งเสริมงานขององค์การสมาชิกในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

2. เพื่อส่งเสริมผู้ปกครองให้มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบต่อเยาวชน ครอบครัวและสังคม

3. เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือกับทางสมาคมและโรงเรียนในการช่วยแก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนา เด็ก

4. เพื่อความมั่นคงของชาติ

5. เป็นตัวแทนร่วมประชุมกับสมาคมผู้ปกครองและครูในต่างประเทศ

ฝ่ายสวัสดิการสุขภาพและอนามัย

1. เพื่อให้สมาคมผู้ปกครองและครูเห็นความสำคัญในการส่งเสริมสวัสดิการสุขภาพอนามัยแก่นักเรียนและชุมชน

2. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัยของเด็ก

3. เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยในการบริโภคและรู้จักหลีกเลี่ยงหรือป้องกันได้

4. เพื่อส่งเสริมโครงการสุขภาพและอนามัยในโรงเรียนและชุมชน

5. เพื่อให้ความรู้แก่ครูและผู้ปกครองในด้านส่งเสริมสุขภาพและอนามัยของเด็ก

ฝ่ายส่งเสริมและจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครู

1. เพื่อรณรงค์ให้มีการจัดตั้งสมาคมเพิ่มขึ้น
2. เพื่อเพิ่มจำนวนองค์การสมาชิกของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย
3. เพื่อส่งเสริมการบริหารงานสมาคมขององค์การสมาชิกให้เกิดผลดี
4. เพื่อส่งเสริมความรู้และความสัมพันธ์แก่สมาชิกสมาคมผู้ปกครองและครูต่าง ๆ

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มุ่งจัดทำเอกสาร วารสาร เสนอข่าวกิจกรรมและความเคลื่อนไหวของสภา และองค์การสมาชิก ตลอดจนให้ความร่วมมือกับสมาชิกด้านเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข่าวกิจกรรมทางสื่อมวลชนตามที่สมาชิกขอความร่วมมือ

จากวัตถุประสงค์ที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย มีความมุ่งหมาย เพื่อช่วยเหลือสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนับว่าเป็นผลดีแก่สมาคมฯ เป็นอย่างยิ่ง

บทบาทในการพัฒนาการศึกษาของสมาคมผู้ปกครองและครู และสภาผู้ปกครองและครู

แห่งประเทศไทย

ประสพ ธรรมพิทักษ์ กาญจนารัตน์ โชติช่วง และอาภา อุตรรัตน์ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2531 : 61-62) ได้ให้ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติ ดังนี้

1. ส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของโรงเรียน ด้วยการเพิ่มพูนความรู้แก่บุคลากรของโรงเรียน ตลอดจนจัดหาวัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็น สนับสนุนให้มีการตรวจสอบสภาพอนามัยของนักเรียน บุคลากรและคณาจารย์ภายในโรงเรียน ปรับปรุงและพัฒนาด้านสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และจัดหาทุนการศึกษาและสวัสดิการให้แก่ครูอาจารย์และคณาจารย์โรงเรียน
2. เป็นสื่อกลางระหว่างบ้านกับโรงเรียน ด้วยการเชิญผู้ปกครองมาประชุมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ แจกเอกสารสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบ้านกับโรงเรียนและให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และเสนอแนะปัญหาต่าง ๆ และปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนต่อผู้บริหารโรงเรียนในที่ประชุมกรรมการสมาคมฯ

3. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ด้วยการจัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในโอกาสต่าง ๆ และพิจารณาให้ความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรอื่น ๆ ที่ขอความช่วยเหลือตามความเหมาะสม

นุศรี มุสิกานนท์ นุชชิต คำเนตร นุชช่วย กาญจนอักษร ดร.สำรอง เพ็ญ และภาณี การุณยะวณิช (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2531 : 64) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงรูปแบบของกิจกรรมของสมาคมผู้ปกครองและครูในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติว่า รูปแบบของกิจกรรมของสมาคมฯ พิจารณาคามสายการบริหารงานของโรงเรียนได้แก่ ด้านวิชาการ การปกครอง จุฬการ และการบริการ ซึ่งปฏิบัติได้ดังนี้

1. เสนอแผนงานและโครงการให้ชัดเจนทั้งระยะสั้นและระยะยาวไว้ล่วงหน้าทั้งของฝ่ายโรงเรียนและสมาคมฯ
2. การขออนุมัติใช้เงิน สมาคมฯ ควรได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนจากฝ่ายบริหารโรงเรียน ก่อนที่จะ เสนอคณะกรรมการสมาคม
3. รัฐบาลควรลดหย่อนภาษีให้แก่สมาคมฯ
4. จัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่กิจกรรมของสมาคมฯ โดยต่อเนื่อง แจกให้แก่สมาชิก หน่วยงานราชการ และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. ต้องมีการพบปะ ประชุม แลก เปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อร่วมมือกับสมาคมฯ และสถาบันการศึกษาในการอบรมและพัฒนาเยาวชน
6. สมาคมฯ ต้องจัดกิจกรรมเพื่อหารายได้ไว้สนับสนุนโรงเรียน

พล.อ.ศ.สมชาย ถึงทும் แสงกมล วงศ์โกมลเชษฐ์ พ.ศ.อ.พลวุฒิ วิเศษสงวน ลออสรี ชุมวราชาด และสุวรรณา เอมประดิษฐ์ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2531 : 62-63) ได้ร่วมพิจารณาถึงปัญหา อุปสรรคของสมาคมฯ ในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหา ดังนี้

ปัญหาอุปสรรคของสมาคมฯ ได้แก่ กรรมการขาดประชุมบ่อย การหารายได้ของสมาคมฯ บางครั้งมีผลกระทบต่อการบริหารโรงเรียน สมาชิกของสมาคมฯ ไม่ให้ความสนใจต่อสมาคมฯ มีปัญหาระหว่างผู้บริหารสมาคมฯ กับผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารโรงเรียนบางแห่งใช้สมาคมฯ เป็นเครื่องมือในการเรียกเงินจากผู้ปกครอง แนวทางการแก้ไขปัญหาคือ ศึกษาถึงเหตุผลที่ขาดประชุมและเมื่อครบวาระควรเลือกคนใหม่ ควรหารายได้ในลักษณะจัดกิจกรรมและ

มีผลงานให้ผู้ปกครอง เห็นความสำคัญของ เงินที่ผู้ปกครองบริจาค คิดต่อฝ่ายส่ง เสริมและจัดตั้งของ สภา ให้จัดเจ้าหน้าที่ชี้แนะให้ผู้ปกครองเข้าใจ ต้องมีการประสานงาน ปรึกษาวางแผนร่วมกัน เสมอระหว่างผู้บริหารสมาคมฯ กับผู้บริหารโรงเรียน สภาฯ ต้องสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของ สมาคมฯ อย่างทั่วถึง และโรงเรียนควร เสนอแผนงานความต้องการความช่วยเหลือต่อ สมาคมฯ

บทบาทในการพัฒนาการศึกษาของสภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย

ธีระ รื่นภิรมย์ ชุนสุข จันทรผล ภราคาประทีป ม.โกมลมาศ นุชยา สาครวาสี และนิภา สุรัตน์ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2531 : 61) กล่าวถึง บทบาทของ สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทยในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติ เป็นข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. บทบาทของสภาฯ คือสมาคมฯ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์บทบาทของสภาฯ ให้ สมาคมฯ ได้รับรู้มากขึ้น จัดทำเนียบวิทยากรในสาขาต่าง ๆ เพื่อไว้บริการสมาคมฯ เพิ่มการ ประสานงานในการดำเนินงานต่าง ๆ ระหว่างสภาฯ กับสมาคมฯ และเพิ่มมาตรการรณรงค์เพื่อ เพิ่มสมาชิกของสภาฯ ให้มากยิ่งขึ้น

2. บทบาทของสภาฯ ต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของชาติ ควรเสนอข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางและมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร จัดให้มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของ สภาฯ ต่อกรมวิชาการ อย่างสม่ำเสมอ ทำโครงการและแผนปฏิบัติงาน เพื่อของบประมาณสนับสนุน จากรัฐบาล และกำหนดบุคลากรให้ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

พ.ศ.ท.พจนารถ ทวลมานพ ประมวล นิवासานนท์ ดร.สุทิน นพเกตุ วิไลดดา ณ ระนองและดุขฎี วงศ์ศศิธร (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2531 : 63-64) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงรูปแบบและกิจกรรมการดำเนินงานของสภาผู้ปกครองและครู แห่งประเทศไทยในการร่วมพัฒนาการศึกษาของชาติไว้ว่า

1. ให้มีการกระจายอำนาจไปคาม เขตต่าง ๆ ให้บริหารกันเองแล้วให้สภาฯ เขต ขึ้นกับสภาฯ ใหญ่

2. จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาประจำที่สภาฯ เพื่อให้บริการสมาคมฯ ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง

3. จัดการอบรม เกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพ
4. ยกระดับสภา ให้เป็นที่ยอมรับของวงการศึกษา
5. สภา ควร เป็นสื่อกลางให้สมาคมฯ ได้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น
6. ส่งแผนงานของสภา ให้แก่สมาชิก
7. จัดกิจกรรมหารายได้ เข้าสภา
8. สํารวจข้อมูล โยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นทางการศึกษาจากผู้ปกครอง

ในด้านปัญหาอุปสรรคของสภา ในการร่วมพัฒนาการศึกษาแห่งชาติและแนวทางแก้ไข ปัญหา พล.อ.ค.สมชาย ถึงทูป แสงกมล วงศ์โกมลเชษฐ์ พ.ค.อ.พลวุฒิ วิเศษสงวน ลอศรี ชุมวรชาติ และสุวรรณ เอมประดิษฐ์ (เรื่องเดียวกัน:65) ได้กล่าวว่า ปัญหาอุปสรรคของสภา คือ งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอและกรรมการฝ่ายจัดหาทุนของสภา ไม่ได้จัดหาทุนให้สภา ระบบการบริหารงานของสภา ต้องปรับปรุง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพโดยเริ่มตั้งแต่การวางแผน แนวทางปฏิบัติงาน การประชาสัมพันธ์ การติดตามผลและการประเมินผล สภา ไม่ได้แสดงบทบาทหรือผลงานที่จะทำให้รัฐเห็นประโยชน์และความสำคัญของสภา และกรรมการบริหารของสภา กรรมการฝ่ายต่าง ๆ ขาดการประสานงานและเตรียมงานที่ดี แนวทางแก้ไขปัญหา คือ จัดตั้งสำนักงานที่ทำการของสภา โดยตรงและให้มีเจ้าหน้าที่ประจำ จัดทำแผนงานระยะยาวเพื่อของบประมาณจากรัฐ และจัดกิจกรรมหารายได้เข้าสภา ปรับปรุงแก้ไขระบบระเบียบการบริหารของสภา สภา ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในฐานะตัวแทนของผู้ปกครองและครู โดยศึกษาข้อมูลจากสมาคมฯ ต่าง ๆ ก่อน สภา ต้องมีหน่วยงานหลักอยู่ในกระทรวงศึกษาธิการ และสภา ต้องพยายามหาวิธีการให้สมาคมฯ ได้เข้าใจและร่วมมือกันในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา

คุณหญิง สุชาดา ธีระวัฒน์ กล่าวว่า ทางเชื่อมระหว่างสภา กับสมาคมฯ จนถึงตัวเยาวชน สามารถดำเนินการได้ ดังนี้ (สภาผู้ปกครองและครูแห่งประเทศไทย 2530 : 121-123)

1. จัดประชุมสัมมนาระหว่างตัวแทนของสมาคมฯ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน เพื่อร่วมกันพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาค้าง ๆ หรือสรุปผลการประชุมสัมมนา เป็นข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับสวัสดิภาพและการคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นต้น

2. จัดให้มีการอภิปราย บรรยาย โดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน ซึ่งอาจจะจัดให้ออกรายการวิทยุหรือโทรทัศน์

3. สภาฯ เป็นศูนย์กลางรับรายงานความเคลื่อนไหวในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ปกครองและเยาวชนของสมาคมฯ ต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องที่เป็นอันตรายที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครองและเยาวชนที่สมาคมฯ ต่าง ๆ แจ้งให้สภาฯ ทราบเพื่อให้สภาฯ กระจายข่าวต่อไป

4. จัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมฯ โดยเฉพาะงานที่เกิดประโยชน์แก่ผู้ปกครองและเยาวชน เพื่อให้สมาคมฯ ได้ดูเป็นแนวทางขยายการปฏิบัติให้แพร่หลาย

5. คิดคามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของสมาคมฯ ทั้ง ๆ ไป ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำความก้าวหน้ามาประยุกต์ใช้เป็นการเผยแพร่ให้สมาชิกได้ทราบต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดจิตต์ หนูนภักดี (2505 : 75 อ้างถึงใน วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ 2519 :

12) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนในจังหวัดพระนครธนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความมุ่งหมาย วิธีการจัดตั้ง การดำเนินงาน อุปสรรคและประโยชน์ของสมาคมผู้ปกครองและครู โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสมาคมผู้ปกครองและครูที่จัดตั้งขึ้นแล้วในขณะนั้น 7 แห่ง ผลการวิจัยปรากฏว่า แต่ละสมาคมมีวัตถุประสงค์ วิธีการจัดตั้ง การดำเนินงานและประโยชน์ที่ได้รับจากสมาคมฯ คล้ายคลึงกัน รายละเอียดภาคปฏิบัติแตกต่างกันออกไป อุปสรรคที่พบ เป็นส่วนมาก คือผู้ปกครองมาร่วมประชุมในการดำเนินงานของสมาคมฯ น้อย ประโยชน์ที่ทางโรงเรียนได้รับคือ การบริหารโรงเรียน สมาคมฯ จัดหาเงินทุนมาทำอุปกรณ์การเรียนการสอน และให้ความร่วมมือในการแก้ไขความประพฤติของนักเรียน

มงคลวรรณ ทองสุขโขทัย (2509 อ้างถึงใน วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ 2519 :

12-13) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในจังหวัดพระนคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการดำเนินงาน ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองในการจัดตั้งสมาคมฯ ปัญหา อุปสรรคและประโยชน์ที่ได้รับจากสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากครูและผู้ปกครองของสมาคมผู้ปกครองและครูที่เป็น

กลุ่มตัวอย่าง 4 สมาคม ผลการวิจัยปรากฏว่า การจัดตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียน เป็นผลดีและมีประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในกิจกรรมของสมาคมฯ และ เข้าใจวัตถุประสงค์ของสมาคมฯ ดี ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคือ ความร่วมมือของผู้ปกครองในการจัดดำเนินงานยังมีน้อย ข้อเสนอแนะคือ ก่อนจัดตั้งสมาคมฯ ควรมีการพบปะ ระหว่างผู้ปกครองและครู เพื่อวางโครงการในการจัดตั้งสมาคมฯ อย่างรัดกุม

สุวิทนา ภวภูคานนท์ (2515 : 101) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทและปัญหาของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนประถมศึกษาในพระนครและธนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา บทบาท ความต้องการของสมาชิกและปัญหาของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 4 สมาคม ผลการวิจัยปรากฏว่า การก่อตั้งสมาคมฯ เริ่มจากคณะกรรมการสวัสดิการของโรงเรียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสวัสดิการครู นักเรียน กิจกรรมของสมาคมที่สำคัญคือ จัดหาเงินทำอุปกรณ์การเรียนการสอนให้แก่โรงเรียน ให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียน ด้านการดำเนินงาน ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกพอสมควร ปัญหาของสมาคมฯ คือ ขาดกำลังเงินในการดำเนินงาน ข้อเสนอแนะผู้วิจัยต่อสมาคมฯ คือสมาคมควรมีการประเมินผลงานเป็นประจำทุกปี

วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ (2519 : 44-46) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา บทบาทของสมาคมฯ ในการบริหารกิจการของสมาคมฯ บริการที่สมาคมมีต่อสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกที่ได้รับจากสมาคมฯ ความร่วมมือของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ ความเห็นและความต้องการของสมาชิกที่มีต่อสมาคมฯ ปัญหาการดำเนินงานของสมาคมฯ และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงสมาคมฯ โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกของสมาคมผู้ปกครองและครูจำนวน 15 สมาคม ๆ ละ 20 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า บริการที่สมาคมฯ ให้แก่สมาชิกทั่ว ๆ ไปคือ บริการทางด้านวิชาการที่สมาคมฯ จัดโดยเชิญวิทยากรมาบรรยายและบริการของสมาคมฯ ที่จัดให้แก่ครูคือ ให้เงินกู้ยืมแก่ครูในโรงเรียนและจัดหาอุปกรณ์การสอนเพื่อส่งเสริมครูทางด้านวิชาการและให้ทุนการศึกษาต่อแก่ครูคามโอกาสอันสมควร สมาคมฯ ปรับปรุงการเรียนการสอนโดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์มาเพิ่มเติม และจัดหาครูพิเศษมาสอนแก่นักเรียน นอกจากนั้นบริการของสมาคมฯ ที่ให้แก่ชุมชนคือ บริการทางด้านวิชาการโดยเผยแพร่วิชาการที่จำเป็นแก่ชุมชน ประโยชน์ของสมาคมฯ คือ ช่วยให้ผู้ปกครองและครูมีความเข้าใจในหน้าที่ของคนที่มีต่อนักเรียนดีขึ้น เพราะมีการปรึกษาหารือ

ระหว่างผู้ปกครองและครูในโอกาสต่าง ๆ และช่วยให้ครู ผู้ปกครองและนักเรียนได้พบกันมากขึ้น สมาชิกต้องการให้สมาคมฯ จัดบริการให้แก่นักเรียนมากยิ่งขึ้นและลักษณะกิจกรรมที่สมาชิกต้องการ เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะให้ผู้ปกครอง ครู และนักเรียนสามารถร่วมดำเนินการด้วยกันได้ ปัญหาที่สมาคมฯ ประสมอยู่ที่สำคัญคือ สมาชิกที่เป็นผู้ปกครองขาดความร่วมมือในการดำเนินงานของสมาคมฯ และสมาคมฯ ขาดเงินในการบริหารสมาคมฯ

สาทร่าย แดงนาวา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการของครูและผู้บริหารในการพัฒนาสมรรถภาพด้านการจัดบริการและการจัดโครงการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความต้องการในการพัฒนาสมรรถภาพด้านการจัดบริการและจัดโครงการของครูและผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีความแตกต่างกันในด้านขนาดและเขตที่ตั้งของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด กับ ครู 272 คน และผู้บริหาร 155 คน ในโรงเรียน 63 โรงเรียน ผลการวิจัยปรากฏว่า สมรรถภาพจากการประเมินตนเองของครูในด้านการจัดโครงการสมาคมผู้ปกครองและครูอยู่ในระดับน้อย ส่วนผู้บริหารประเมินตนเองว่าสมรรถภาพด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง และความต้องการพัฒนาสมรรถภาพทั้งครูและผู้บริหารในด้านการจัดโครงการสมาคมผู้ปกครองและครูต่างกันอยู่ในระดับมาก

ดิลก พัฒน์วิชัยโชติ (2527 : บทคัดย่อ, 183-192-193) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษา กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากิจกรรมในการสร้างความสัมพันธ์ จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมและปัญหาการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากครู ผู้บริหาร กรรมการศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 444 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาคมและมูลนิธิ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย และกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มเห็นว่าควรปฏิบัติในระดับมาก

หลุยส์ (Louis อ้างถึงใน วรรัตน์ วรณเลิศลักษณ์ 2519 : 14-15) ได้ศึกษาใน พ.ศ.2517 เรื่อง The Changing Role of Parent-Teacher Association in Support of Los Angeles Unified Schools วัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ สสำรวจบทบาทของสมาคมผู้ปกครองและครูในนครลอสแอนเจลิส พิจารณานโยบายการบริหารของสมาคม เพราะเมื่อก่อน พ.ศ. 2515 สมาคมผู้ปกครองและครูได้ออกกฎข้อบังคับห้ามคณะกรรมการดำเนินงานของ

สมาคมเข้าเกี่ยวข้องกับงานบริหารโรงเรียน แต่ครั้นปี พ.ศ.2515 สมาชิกปกครองและครูได้
แถลงนโยบายใหม่ โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการของสมาคมร่วมบริหารการศึกษากับกรรมการ
ของโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การวิจัยจึงมุ่งสำรวจบทบาทของสมาคม
ผู้ปกครองและครูในระยะหลังนี้ ผลการวิจัยปรากฏว่า สมาคมมีส่วนช่วยจัดการศึกษาและทำให้
ผู้ปกครองมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางการศึกษามากขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย